

Міністерство охорони здоров'я України
Вищий державний навчальний заклад України
«Українська медична стоматологічна академія»

**ОСНОВНІ НАПРЯМКИ
УДОСКОНАЛЕННЯ ПІДГОТОВКИ МЕДИЧНИХ КАДРІВ
У СУЧАСНИХ УМОВАХ**

*Матеріали
Всеукраїнської навчально-наукової конференції
з міжнародною участю
26 березня 2015 року*

м. Полтава – 2015

УДК 378.001.1

Друкується за рішенням
Вченої ради ВДНЗУ «УМСА»
від 20 червня 2014 р., протокол №12

Конференція внесена до плану проведення міжнародних, всеукраїнських конгресів, форумів, науково-практичних конференцій та семінарів молодих учених і студентів Міністерства освіти і науки України на 2015 рік (№ 282).

Редакційна колегія:

проф.Ждан В.М.	– ректор академії, головний редактор
проф.Бобирьов В.М.	– перший проректор з науково-педагогічної роботи, відповідальний редактор
проф.Білаш С.М.	– начальник навчального відділу
доц.Лещенко Т.О.	– зав. кафедри українознавства та гуманітарної підготовки
доц.Беляєва О.М.	– зав. кафедри іноземних мов з латинською мовою та медичною термінологією
доц.Карпенко О.О.	– доцент кафедри дитячої терапевтичної стоматології з профілактикою стоматологічних захворювань
доц.Саргош О.Д.	– доцент кафедри гігієни, екології та охорони праці в галузі
доц.Свінцицька Н.Л.	– доцент кафедри анатомії людини
доц.Чорна І.О.	– доцент кафедри загальної хірургії з доглядом за хворими
доц.Ярмола Т.І.	– доцент кафедри внутрішньої медицини № 2 з професійними хворобами
Нетудихата О.М.	– зав.навчально-методичного кабінету

ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ ЯК МЕТОДИЧНА ПРОБЛЕМА <i>Ефендієва С. М., Стриж А. А.</i>	82
ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТА-МЕДИКА <i>Ефендієва С.М., Роженко І.В.</i>	83
САМОСТІЙНА НАВЧАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ СТУДЕНТІВ У ПІДГОТОВЦІ МЕДИЧНИХ КАДРІВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ <i>Єрис Л.Б.</i>	85
РОЛЬ НАВЧАЛЬНО- ПРАКТИЧНОГО ЦЕНТРУ СІМЕЙНОЇ МЕДИЦИНИ У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНИХ НАВИЧОК СІМЕЙНОГО ЛІКАРЯ <i>Ждан В.М., Іваницький І.В., Шилкіна Л.М.</i>	87
ДОСВІД ПІДГОТОВКИ КЕРІВНИКІВ БАЗ СТАЖУВАННЯ НА КАФЕДРІ СІМЕЙНОЇ МЕДИЦИНИ І ТЕРАПІЇ <i>Ждан В.М., Скрипник І.М., Марченко А.В., Кітура Є.М., Бабаніна М.Ю.</i>	88
ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ В ПІСЛЯДИПЛОМНІЙ ОСВІТІ ЛІКАРІВ <i>Ждан В.М., Штомпель В.Ю., Шилкіна Л.М., Бабаніна М.Ю., Ткаченко М.В.</i>	90
ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДИЧНОГО ПІДХОДУ ДО ПІДГОТОВКИ ЛІКАРІВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ <i>Зазикіна Д.С., Флегантова Б.Л., Лебідь В.Г.</i>	91
ІНФОРМАЦІЙНО-МЕТОДИЧНА РОБОТА КАФЕДРИ МІКРОБІОЛОГІЇ, ВІРУСОЛОГІЇ ТА ІМУНОЛОГІЇ В УМОВАХ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ НАВЧАННЯ <i>Звягольська І.М., Басараб Я.О., Боброва Н.О.</i>	93
ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН <i>Зінченко Н.О., Кустарьова Л.П.</i>	95
ДОСВІД СТВОРЕННЯ ЕФЕКТИВНОЇ МОДЕЛІ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ НА КАФЕДРАХ СТОМАТОЛОГІЧНОГО ПРОФІЛЮ <i>Іваницька О.С., Рибалов О.В., Іваницький І.О.</i>	97
ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК ІЗ ТЕРАПЕВТИЧНОЇ СТОМАТОЛОГІЇ <i>Іленко Н.М., Марченко А.В., Ніколішина Е.В., Іленко Н.В.</i>	99
ОПТИМІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЯК НАЙВАЖЛИВІШОГО РЕЗЕРВУ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ЛІКАРІВ НА ПІСЛЯДИПЛОМНОМУ ЕТАПІ <i>Іщайкін К.Є., Потяженко М.М., Люлька Н.О., Кітура О.Є., Гасєвський С.О.</i>	100
ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЛЕКЦІЇ ЯК ІНТЕРАКТИВНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ НА ПІСЛЯДИПЛОМНОМУ ЕТАПІ <i>Іщайкін К.Є., Потяженко М.М., Соколюк Н.Л., Кітура О.Є., Настрога Т.В., Гасєвський С.О.</i>	102
ФОРМУВАННЯ КЛІНІЧНОГО МИСЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ – НАЙВАЖЛИВІША СКЛАДОВА ПІДГОТОВКИ МЕДИЧНИХ КАДРІВ <i>Казаков Ю.М., Петров Є.Є., Борисова З.О., Треумова С.І.</i>	104
РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ВИМОГ <i>Казаков Ю.М., Трибрат Т.А., Шуть С.В., Чекаліна Н.І.</i>	105
АКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ЯК ОСНОВНИЙ КОМПОНЕНТ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ <i>Калужка О.О., Фастовець М.М.</i>	107
СТРАТЕГІЇ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ В ПІДГОТОВЦІ МЕДИЧНИХ КАДРІВ <i>Карпенко О.О., Каськова Л.Ф., Хміль О.В., Амосова Л.І., Чуприна Л.Ф., Маковка І.Л.</i>	109
ЗАГАЛЬНА І ПРОФЕСІЙНА КУЛЬТУРА ЛІКАРЯ НА ДИТЯЧОМУ СТОМАТОЛОГІЧНОМУ ПРИЙОМІ – ОДНА ЗІ СКЛАДОВИХ ПІДГОТОВКИ ЛІКАРІВ-СТОМАТОЛОГІВ <i>Каськова Л.Ф., Новікова С.Ч., Анопрісева Н.М.</i>	111
ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ПІДГОТОВКИ ЛІКАРЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ <i>Катеренчук В.І.</i>	112
АКТУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ І ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ З ВІЙСЬКОВОЇ ТЕРАПІЇ НА КАФЕДРІ ВНУТРІШНЬОЇ МЕДИЦИНИ МЕДИЧНОГО ВНЗ <i>Катеренчук І.П.</i>	114
БОЛОНСЬКИЙ ПРОЦЕС, КРЕДИТНО-МОДУЛЬНА СИСТЕМА І ПРОБЛЕМИ ЯКІСНОЇ ПІДГОТОВКИ НА ТЕРАПЕВТИЧНІЙ КАФЕДРІ <i>Катеренчук І.П., Циганенко І.В.</i>	116
НЕПРЕРЫВНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ ВРАЧЕЙ В РОССИИ <i>Киреев С.С.</i>	119
ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВИЩІЙ ШКОЛІ <i>Коваленко К. Г., Протоєв О. П.</i>	120
ПЕРЕВАГИ І НЕДОЛІКИ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ <i>Коломієць Б.С.</i>	121

діагностики, доступними в умовах амбулаторії ЗПСМ, зокрема роботі із сучасними електрокардіографами, методам дистанційної електрокардіографії. Окрема увага приділяється освітленню сучасних методів ультразвукової діагностики у практичній діяльності сімейного лікаря, оскільки не зважаючи на те, що сучасний табель оснащення амбулаторій ЗПСМ не передбачає наявності апарату ультразвукової діагностики, лікарі первинної ланки щоденно стикаються із протоколами ультразвукових обстежень.

Сільська база навчально-практичного центру забезпечує лікарям-інтернам і лікарям-курсантам можливість ознайомлення з реаліями сільської медицини та отримання навичок надання медичної допомоги сільському населенню.

Досвід роботи навчально-практичного центру загальної практики – сімейної медицини показав доцільність його створення, підвищення ефективності проведення навчального процесу для лікарів-інтернів, лікарів-курсантів, клінічних ординаторів за фахом «загальна практика-сімейна медицина». Навчання лікарів в умовах навчально-практичного центру дозволяє вдосконалити та реалізувати набуті теоретичні знання і практичні навички та безпосередньо ознайомитись зі специфікою роботи сімейного лікаря у первинній ланці охорони здоров'я.

Список використаної літератури

1. Ковальчук Л. Я. Навчально-практичні центри первинної медико-санітарної допомоги – нова форма підготовки сімейних лікарів / Л. Я. Ковальчук, В. Б. Гошинський, Л. С. Бабінець [та ін.] // Сімейна медицина. — 2010. — № 3. — С. 23 — 24.
2. Навчально-практичні центри первинної медико-санітарної допомоги на селі. — Тернопіль : Укрмедкнига, 2012. — 32 с.
3. Ярема Н. І. Роль навчально-практичних центрів первинної медико-санітарної допомоги в підготовці студентів та інтернів до роботи в первинній ланці охорони здоров'я / Н. І. Ярема // Медична освіта. — 2013. — № 1. — С. 95 — 97.

ДОСВІД ПІДГОТОВКИ КЕРІВНИКІВ БАЗ СТАЖУВАННЯ НА КАФЕДРІ СІМЕЙНОЇ МЕДИЦИНИ І ТЕРАПІЇ

Ждан В.М., Скрипник І.М., Марченко А.В., Кітура Є.М., Бабаніна М.Ю.

ВДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія»

Викладено основні положення плану і програми циклу тематичного вдосконалення педагогічної майстерності з фаху «Загальна практика – сімейна медицина» для базових керівників.

Ключові слова: педагогічна майстерність, тематичне вдосконалення, загальна практика – сімейна медицина.

У сучасних умовах загострюється проблема якості підготовки сімейного лікаря. Міністерство охорони здоров'я України, спираючись на світовий досвід, вважає реформування первинної медико-санітарної допомоги (ПМСД) пріоритетним напрямом розвитку вітчизняної охорони здоров'я, оскільки саме їй належить найвагоміший внесок у формування громадського здоров'я, вона визначає раціональне й ефективне використання ресурсів охорони здоров'я.

Основне завдання системи безперервного професійного розвитку лікарів - це збереження знань і навичок, а також їх постійне вдосконалення відповідно до потреб, продиктованих сучасністю. На шляху до вдосконалення системи післядипломної професійної освіти в Україні ще багато не вирішених питань, тому пошук прогресивних методів підвищення професійної кваліфікації лікарів із залученням найновіших методів навчання і передових технологій триває.

У XXI ст. стрімкий розвиток глобальних інформаційних мереж значною мірою сприяє загальному прогресу суспільства. Нині це – один із найбільш швидких, зручних, доступних та економічно виправданих способів отримання будь-якої інформації в усьому світі.

Успішна практична діяльність сучасного сімейного лікаря значною мірою залежить від рівня його професійної освіти. Темпи розвитку медичної науки стимулюють рухатися в ногу з часом, докладаючи максимум зусиль для досягнення високого рівня професіоналізму, досконалого володіння сучасними методиками лікування.

Останніми десятиріччями перспективним напрямом розвитку системи підвищення професійної кваліфікації лікарів розвинених країн світу стала дистанційна (в тому числі в режимі on-line) форма навчання, завдяки якій підвищення професійної кваліфікації можливе без припинення робочого процесу, тобто максимально доступне для кожного спеціаліста. Такий принципово новий для нашої країни підхід сприятиме значному підвищенню рівня професійної підготовки лікарів і, можливо, – подальшим реформам у системі медичної освіти, зокрема післядипломної.

У зазначених умовах необхідно докладати всіх можливих зусиль для забезпечення якості підготовки сімейних лікарів, застосовувати новітні форми навчання – безперервне навчання, навчання на робочому місці, дистанційне навчання, щомісячні семінари-тренінги для сімейних лікарів тощо. Але, незважаючи на всі зусилля, остаточні результати показали зниження статусу і популярності професії серед медичної спільноти, нерозуміння і неприйняття нового фаху серед підготовлених у такий спосіб сімейних лікарів.

Іншою проблемою став контроль якості підготовки сімейних лікарів на заочних базах стажування.

Відповідно до наказу МОЗ України від 19.09.1996 р. № 291 «Про затвердження Положення про спеціалізацію (інтернатуру) випускників вищих медичних і фармацевтичних закладів освіти III-IV рівня акредитації медичних факультетів університетів» керівниками заочних баз стажування інтернів мають бути лише лікарі за фахом «Загальна практика – сімейна медицина» першої або вищої категорії, що забезпечувало б надання можливості майбутнім сімейним лікарям оволодіння всіма аспектами та практичними навичками за вибраним фахом. Але в багатьох випадках керівниками заочних баз стажування призначають лікарів інших спеціальностей, які не мають можливостей ані забезпечити засвоєння всього необхідного переліку практичних навичок, ані передати специфіку спеціальності, ані прищепити зацікавленість і любов до професії.

Зазначене свідчить про необхідність змін у підходах до підготовки медичних кадрів первинної ланки з акцентуванням пріоритетів не на кількісних, а на якісних показниках навчання, збільшенні термінів навчання на циклах інтернатури та спеціалізації з сімейної медицини за міжнародними принципами, ретельніших підходах до підбору педагогічних кадрів, підвищення їхньої кваліфікації, зокрема на заочному етапі навчання. У зв'язку з цим потребують перегляду навчальний план і програма підготовки сімейних лікарів на циклах спеціалізації та інтернатури з фаху «Загальна практика – сімейна медицина».

Інтернатура проводиться у формі очно-заочного навчання на кафедрах академії та стажування в базових установах охорони здоров'я. Метою інтернатури є поглиблення теоретичної та практичної підготовки лікарів-інтернів, опанування ними професійними практичними навичками і вміннями, формування професійної готовності до самостійної лікарської діяльності; формування сімейного лікаря як організатора й координатора лікувально-діагностичної та профілактичної роботи на територіальній ділянці тощо. Тому велике значення має контроль якості підготовки сімейних лікарів на базах стажування, що здійснюється керівниками на базах стажування.

З огляду на це на кафедрі були створені навчальний план і програма для циклу тематичного удосконалення з педагогічної майстерності та організації підготовки лікарів із фаху «Загальна практика – сімейна медицина» для базових керівників з елементами дистанційної освіти. Провідна мета циклу полягає в тому, щоб унаслідок навчання на циклі слухач – керівник інтернатури/спеціалізації на базах стажування опанував методикою викладання сімейної медицини та здобув той обсяг знань, умінь і практичних навичок з організації навчального процесу на заочному етапі навчання, які будуть достатніми для самостійного виконання організаційної роботи на заочному циклі навчання.

Навчальний план (розрахований на 78 годин) і програма циклу тематичного удосконалення є нормативними документами, в яких визначено зміст навчання на циклі, встановлено вимоги до обсягу й рівня професійної підготовки фахівця. Зміст програми охоплює обсяг теоретичних знань, умінь і практичних навичок, необхідних керівникам інтернатури/спеціалізації на базах стажування для самостійної роботи.

Перший цикл тематичного вдосконалення було проведено у вересні 2014 року, на який були зараховані лікарі з фаху «Загальна практика – сімейна медицина» – базові керівники.

Для виконання програми було передбачено такі організаційні форми роботи з курсантами: лекції, практичні та семінарські заняття. Керівників баз стажування було ознайомлено з усіма видами практичної діяльності лікаря-інтерна на базі стажування: діагностичною, лікувальною, профілактичною, науково-практичною. Були представлені основні види документації, які мають вести керівники бази і лікарі-інтерни. Крім розділу «Організація навчання лікарів-інтернів в інтернатурі», в навчальний план були включені заняття з окремих питань сімейної медицини.

З актуальних тем, які не входять до програми, слухачі готували реферати, наприклад, «Пацієнт із високим кардіоваскулярним ризиком у практиці сімейного лікаря». Керівників заочних баз кафедра забезпечила необхідною навчально-методичною літературою. Кураторам заочного навчання лікарів-інтернів, які вперше виконували обов'язки на заочних базах, була видана потрібна методична документація в електронному і друкованому виглядах.

У кінці циклу був проведений залік для оцінки рівня засвоєння навчальної програми. Після закінчення циклу всі слухачі отримали посвідчення встановленого зразка. Проте і після закінчення циклу сімейні лікарі продовжують своє навчання: постійно відвідують тренінги, семінари, щомісячні переривчасті курси.

На підставі першого досвіду проведення такого циклу відгуки слухачів щодо покращення організації навчального процесу на базах стажування такі: цикли необхідно проводити регулярно.

Список використаної літератури

1. Вороненко Ю. В. Дистанційне навчання в режимі on-line: нові можливості для професійного розвитку, нові перспективи / Ю. В. Вороненко // Український медичний часопис. — 2011. — № 3 (83) V-VI. — С. 87 — 89.
2. Вороненко Ю. В. Підходи до підготовки сімейних лікарів в Україні та країнах Європи / Ю. В. Вороненко, О. Г. Шекера, В. І. Ткаченко [та ін.] // Український медичний часопис. — 2014. — № 3 (101) V-VI. — С. 114 — 120.
3. Навчальний план та програма циклу тематичного удосконалення «Підготовка лікарів-інтернів / слухачів за спеціальністю «Загальна практика-сімейна медицина» на заочних базах навчання» (для керівників інтернатури / спеціалізації на базах стажування). — К., 2014.
4. Наказ МОЗ України №291 від 19.09.96 р. «Про затвердження Положення про спеціалізацію (інтернатуру) випускників вищих медичних і фармацевтичних закладів освіти III-IV рівня акредитації медичних факультетів університетів».